De R.K. kerkgebouwen te Houten na 1798.

Toen in 1978 door de nieuwe grondwet vrijheid van godsdienst en de scheiding van kerk en staat een feit werd, hadden de Rooms-Katholieken van Houten al meer dan 200 jaar -- sinds het verbod op de uitoefening van deze goedsdienst in 1580 -- geen eigen kerkgebouw meer bezeten. Een van hun eerste wensen was toen dan ook om in deze situatie verandering te brengen.

Onder leiding van de nieuw-gekozen kerkmeesters en gecommitteerde -- Hermanus van Oostrom, Jan Aartsen van Schaik, Dirk den Goey, Hendrik Schreuder en Dorus Wennekes (1) -- werden handtekeningen verzameld om hun ledental vast te stellen. In voornoemde grondwet werd namelijk bepaald dat de godsdienstige groepering met de meeste leden aanspraak kon maken op het bestaande kerkgebouw. Begrijpelijkerwijs kon deze regeling niet aangenaam zijn voor de Hervormden, die het oude kerkgebouw aan het Plein als hun eigen, rechtmatig bezit waren geen beschouwen. Volgens de katholieken was het ledental der Hervormden 295, tegen een eigen ledental van 381. (2)Zelf schijnen de Hervormden geen duidelijkheid te hebben verschaft omtrent hun ledental, hetgeen hun minderheidspositie wellicht bevestigt. Alhoewel de katholieke kerkmeesters de steun van de Schout van Houten, P. van Engelen, kregen in hun poging de oude kerk weer in bezit te krijgen, is dit toch door het verzet van de tegenpartij uiteindelijk niet gelukt.

Om de katholieken het verlies van hun oorspronkelijke kerkgebouw te vergoeden hebben de Hervormden echter wel mee gedaan met het inzamelen van geld dat de eerstgenoemden in staat zou stellen door aankoop tot een eigen, ander, kerkgebouw te komen (3). Van deze gelden kochten de kerkmeesters een boerderij met een boomgaard, groot 50 roeden (± 700 m2), die Barend Scholtus, gehuwd met Johanna van Schalkwijk, van het kapittel van St. Jan te Utrecht in erfpacht hield, van hem voor *f* 500,—. De erfpacht werd afgekocht van het kapittel voor *f* 160,—, en hiermee werd de boerderij het vrije eigendom van het R.K. kerkbestuur.

De hofstede was aan de oostzijde begrensd door bezittingen van het Convent van Oudwijk te Utrecht, aan de westzijde door grond toebehorende aan de oude kerk op het Plein, noordwaarts door de Vlierweg en zuidwaarts door de Loerikseweg.

De pachtbewijzen die bij de koop aan de kerkmeesters werden overhandigd gaan terug tot 30 maart 1627. (5) Toen droeg de deken van het kapittel, wegens het overleden van Jan Sweersen, de erfpacht van deze hofstede met één hond (d.i. 50 roeden) land -- eigendom dus van het kapittel -- over op Teuntgen Jans, dochter van Jan Sweersen. De erfpacht bestond toen uit een oude gouden "Vrankrijkse schild" en twee "goede pachtcapoene" (kippen) jaarlijks, te betalen op het feest van St. Maarten (11 november). Toen Teuntgen Jans stierf in 1687 ging de erfpacht op 22 augustus over op Jan Willemszoon van Rossum, timmerman te Houten. Tweeënvijftig jaar later, op 14 maart 1739, gaf Hannes Willemszoon van Rossum de erfpacht terug aan het kapittel en ging deze op 11 april over op Willem Schimmel. Het is niet bekend hoe lang deze laatste de erfpacht in bezit heeft gehad. Op 18 februari 1783 verscheen Anna Blommen, weduwe van Arie Reumst, voor het kapittel en stelde de erfpacht van de hofstede in handen van het kapittel met het verzoek deze op te dragen aan Barend Scholtus. Wanneer Arie van Reumst de erfpacht had overgenomen wordt niet vermeld. Wel weten wij dat hij meester-schoenmaker was en in 1757 ouderling van de N.H. kerk op het Plein te houten.

Na de aankoop van de boerderij ging er op 9 juli 1798 een brief uit naar de Aartspriester, als hoofd van het Nederlandse zendingsgebied, waarin de kerkmeesters mededeelden af te zullen zien van verdere aanspraken op de kerk op het Plein en zelf voor een kerkgebouw te zullen zorgen. (6) Namens hun 381 leden verzochten zij de Aartspriester om een pastoor voor hun nieuwe kerk, en dit werd Antonius van Rossum. De deel van de boerderij werd binnen korte tijd tot kerk ingericht, en het woongedeelte tot pastorie. Op 1 november 1978 werd het geheel in gebruik genomen en de kerk toegewijd aan de Moeder Gods.

Om ons onbekende redenen vertrok Pastoor van Rossum echter kort na de inwijding van de kerk naar elders. (7) In zijn plaats kwam een Capucijner pater, Laetus.

Deze was geboren in 1746 te Hasselt (België) en werd tot priester gewijd in 1777 in het klooster van zijn orde te Maastricht. In de hoedanigheid van waarnemer heeft Pater Laetus met Pasen weer kinderen tot de eerste Communie aangenomen. In het najaar van 1799 vertrok hij en werd Gerardus van Heerden als pastoor naar Houten gezonden. Hij stond bekend als een zeer vroom man, maar zijn gezondheid was zwak. Hij overleed op 11 juli 1807 en werd begraven in het zich in de N.H. kerk bevindende familie-graf van J.H. Mosch, Heer van Heemstede, met wie hij zeer bevriend was. (8) Ook de andere katholieke families waren hun leden op het vroeger katholieke, nu N.H., kerkhof blijven begraven aangezien er nog geen nieuwe eigen begraafplaats was. Pastoor H.D. de Wit, geboren te Schalkwijk, werd vervolgens benoemd in Houten en bekleedde het ambt van 1807 tot 1816.

Uit deze periode is een overzicht van de inkomsten en uitgaven van de kerk bewaard gebleven: (9)

	inkomsten	uitgaven
1811	*f* 780,—	*f* 780,—
1812	*f* 617,—	*f* 576,—
1813	*f* 680,—	*f* 660,—

Het tractement van de pastoor bedroeg *f* 300,— per jaar.

In 1816 verliet Pastoor de Wit de Statie van Houten en Pastoor A. Geesink werd benoemd in zijn plaats. Deze heeft met grote financiële moeilijkheden te kampen gehad. Dit blijkt uit een brief van 26 maart 1821 van de Schout van Houten aan de Gedeputeerde Staten van Utrecht waarin hij verzoekt om een bijdrage in de kosten van reparaties aan de kerk en de pastorie te Houten. (10) Vroeger, toen staat en kerk nog niet gescheiden waren, was dit een gebruikelijke gang van zaken geweest. In 1821 was die tijd reeds lang voorbij maar men greep, noodgedwongen, weer terug op de oude regeling. De brief maakt duidelijk waarom: "De kerk heeft geen enkele bron van inkomsten en heeft nog een schuld van *f* 2.600,—". Hier wordt gedoeld op het feit dat alle goederen die vroeger aan de katholieke kerk toebehoorden om o.a. in het onderhoud daarvan en in dat van de pastoor te voorzien met het oude kerkgebouw mee naar de N.H. gemeente over waren gegaan.

De katholieke kerk moest nu maar zien rond te komen van de contributies van haar leden. Dit waren er inmiddels wel 650 geworden, maar 5/6 daarvan waren onvermogend.

De Schout heeft toen aan de meester-timmerlieden A. Estoppey en A. van Hultstein opdracht gegeven om namens het Gerecht van Houten een raming te maken van de kosten van de nodige reparaties. Deze kwamen neer op *f* 180,— voor de pastorie en *f* 435,— voor de kerk. Of de gemeente inderdaad toestemming heeft gekregen om in deze kosten bij te dragen is echter uit de bewaard gebleven stukken niet meer af te leiden. Dat de reparaties verricht zijn blijkt uit de rekeningen hiervoor die kennelijk betaald zijn, door wie dan ook.

In 1825 vertrok Pastoor Geesink naar Hoogland en werd als vijfde pastoor benoemd W. van Oostrom. Deze werd geboren in Utrecht en was vóór zijn benoeming te Houten pastoor in Vreeswijk. Vanaf deze tijd werd, o.a. door de verbetering van landbouw-methoden, de agrarische produktie verhoogd en het lot der boeren beter. De kerk kwam geleidelijk ook uit haar benarde financiële positie.

Wie zijn de mensen geweest die in deze moeilijke eerste jaren de katholieke kerk in Houten financieel en anderzins hebben gesteund? In het parochie-archief is een lijst bewaard gebleven met de namen van degenen die in 1798 de Aartspriester om een pastoor verzochten, met vermelding van het aantal personen in hun gezin: (11)

Dirk de Goey	-	12	perso(o)n(en)
Hermanus van Oostrom	-	9	”
Jan Aarts van Schaik	-	12	”
Dorus Wennekes	-	4	”
Gerrit van Disselsteegen	-	4	”
Jan Dalderop	-	5	”
Hendrik Schreuder	-	6	”
Hendrik Wimmen	-	9	”
Cornelis van Weerdenburg	-	3	”
Pieter Gradel	-	3	”
Barend Scholtus	-	8	”

Jan Cornelis van Rhijn	-	7	”
Jan Verwey	-	6	”
Paulus Lansing	-	2	”
Jan Sturkenboom	-	12	”
Antoni Baars	-	6	”
Jan van Schaik	-	7	”
Jan Janse van Rijn	-	5	”
Arie van Schaik	-	10	”
Janus van Rijn	-	10	”
Steven Scheer	-	6	”
Johannes de Haar	-	7	”
H. Elbertse	-	8	”
Jan Leemkolk	-	3	”
Jan Vroonhof	-	3	”
G. van Dijk	-	2	”
Johannes Schrijvershof	-	7	”
Willem Veldhuijsen	-	11	”
Nicolaas van der Schouw	-	12	”
Evert van Rossum	-	4	”
Pieter van Eeywijk	-	6	”
Dirk Visser	-	9	”
Willem van den Berg	-	8	”
Jan Lindeman	-	5	”
Frederik Wijndouw	-	5	”
Barend Miggels	-	5	”
Willem de Goey	-	7	”
Jan Rees	-	3	”
Willem Ebskamp	-	14	”
H. van Wijk	-	8	”
Gerrit van den Berg	-	7	”
Jan van den Berg	-	10	”
Jan van Rooien	-	10	”
Ant van den Hoek	-	6	”
H. van Schaik	-	12	”
Jannegie van Schaik	-	1	”
Wed.van Gerrit v.d. Wel	-	1	”

Frederika Perdoel	-	3	,,
Wed.van Wijnand v.d.Wel	-	1	,,
Bert Sturkenboom	-	12	,,
Dorus Peeterse	-	2	,,
Peter Jansen	-	1	,,
Hendrik de Kruyf	-	4	,,
Geijs Swanink	-	6	,,
Gerrit Weerdenburg	-	2	,,
Jan Roskam	-	8	,,
Dorus van Schaik	-	3	,,
Hendrik van den Berg	-	1	,,
Evert Pouw	-	1	,,
Johannes Vermeulen	-	6	,,
IJsbrand van der Wielen	-	2	,,
Barend Spliet	-	1	,,
Willem van Haaren	-	3	,,
Jan van Soest	-	4	,,
Jan Winkel	-	1	,,

Ook in 1798 werd een aantekening gemaakt van hen die het stoelengeld in de kerk hadden betaald. Daarin komen, naast de hierboven genoemden, ook nog de volgende personen voor:

Hermanus van Schaik
Jan van Schaik
Jan Frederik van Schaik
Johannes van der Worp
Bastiaan de Bont
Jan Peek
Arie van Rossum
Wouter Hoveling
Toon Uyterwaal
Egbert Uyterwaal
Frederik Bouwman
Hendrik Markus

Het mag misschien wel opvallend genoemd worden dat, om welke reden dan ook, nog maar enkelen van de vermelde namen thans nog in Houten voorkomen.

Als gevolg van de grotere welstand was de katholieke kerk van Houten in staat om in de jaren na 1825 het grootste gedeelte van haar schulden af te lossen.
Toen Pastoor van Oostrom in 1829 vertrok kon zijn opvolger, Pastoor Cornelis Voorhout, de bouw van een torentje op de schuurkerk aanbesteden. (12) In de rekeningen van de bouw vinden wij dat het timmerwerk werd verricht door W. de Graaf, meester-timmerman te Houten, voor de som van *f* 250,—. Door de firma Schaap te Utrecht werd het torentje afgedekt met 42 pond licht Engels bladkoper, voor een bedrag van *f* 84,—. Door dezelfde firma werd ook een net torenklokje geleverd met een klepel, 89 pond zwaar, voor *f* 178,—. Voor de koperen haan op de spits werd *f* 7,50 betaald. H. Pastoors, meester-smid te Houten, leverde het ijzerwerk. Hij maakte het kruis voor de toren, een hamer op de klok (voor het uurwerk), en de klokkestoel, om de klok in te hangen, voor een totaalbedrag van *f* 29,—.

In 1829 werd ook de aanleg van een eigen begraafplaats aanbesteed. Tot die tijd had men, noodgedwongen, gebruik gemaakt van de begraafplaats rond de N.H. kerk op het Plein, die voor de katholieken gevoelsmatig toch nog steeds de oude katholieke kerk was. Toen er in 1828 echter geen ruimte meer was om te begraven veranderde deze zienswijze en liet het gemeentebestuur van Houten de algemene begraafplaats aan de Vlierweg aanleggen. Dit was voor de katholieken de aanleiding om tot een eigen begraafplaats te komen (13); hun doden konden toch niet in ongewijde grond worden begraven. Men koos hiervoor een gedeelte van het terrein rond de schuurkerk dat ook thans nog als begraafplaats in gebruik is. De boeren stelden het zand op hun land, dat nodig was om het terrein op te hogen, gratis beschikbaar, en de knechten en dagloners laadden het en egaliseerden het op de nieuwe plaats.

Op 2 juli 1833 werd de begraafplaats plechtig ingezegend. Ter gelegenheid daarvan hield J.G. Wennekendonk, een bekend redenaar en pastoor te Schoonhoven, een redevoering waarin hij de Houtenaren prees om hun inzet.

Deze inzet zal zeker ook in belangrijke mate zijn gestimuleerd en gedeeld door Pastoor Voorhout, tijdens wiens ambtsperiode dit alles tot stand kwam. Hij verliet Houten na dertien jaar, in het voorjaar van 1843, en werd benoemd te Cabouw, waar hij echter binnen korte tijd overleed. Als zevende pastoor werd in 1843 benoemd Willem Hendricus Josephus Robert, een geboren Utrechtenaar en een welgesteld man, die tijdens zijn pastoraat vele schenkingen aan de kerk in Houten heeft gedaan. Al direct na zijn komst liet hij op zijn kosten de pastorie vergroten en de kerk van binnen opnieuw bepleisteren en diverse reparaties verrichten. (afb. 1).

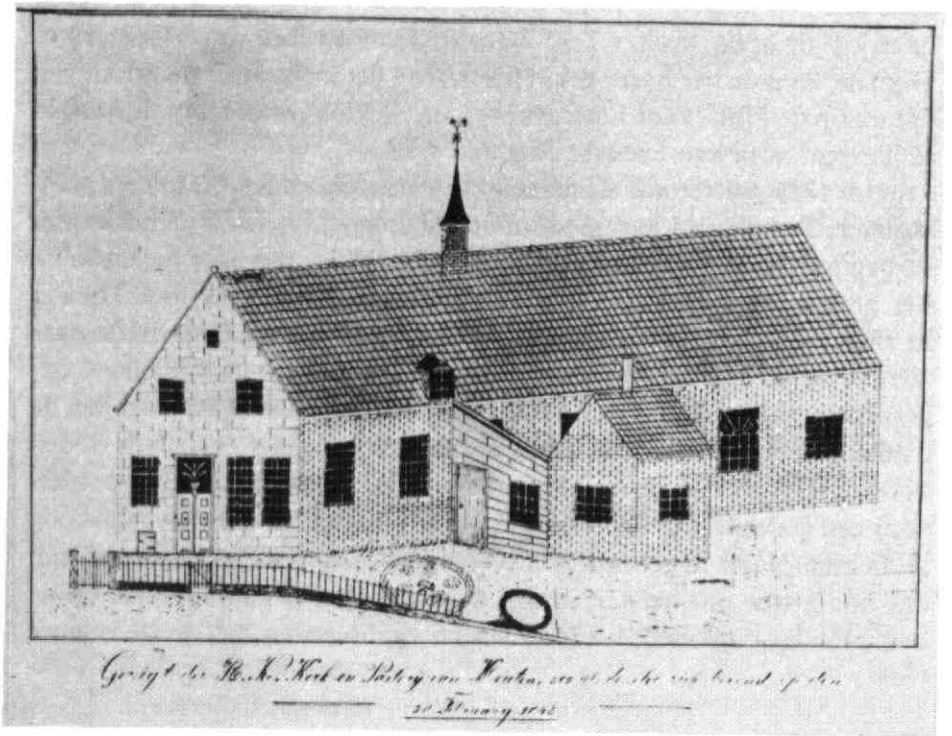

Afb.1. Tekening van de tot kerk verbouwde boerderij te Houten op 28 februari 1843. Parochie-archief R.K. Kerk te Houten, Rijksarchief Utrecht.

In de jaren 1844-45 werd door de pastoor aan de kerk ten geschenke gegeven: een geheel nieuw orgel, gemaakt door de firma Maarschalkerweerd te Utrecht, een communiebank, een tabernakel, en beelden van Maria en van St. Aloysius vervaardigd door de beeldhouwer P. George te Utrecht, die in deze periode ook het beeld van St. Jozef en het kruis op de begraafplaats maakte.

Na 23 jaar onvermoeibaar werkzaam te zijn geweest -- een periode waarin Houten door het herstel van de hierarchie op 4 april 1855 ook weer de status van parochie kreeg -- vertrok Pastoor Robert in 1866 en ging in Harmelen wonen, van waaruit hij nog het ambt van deken van Montfoort vervulde. (14) Bij zijn vertrek deed hij nog vele schenkingen aan de kerk van Houten van goederen een land dat hij tijdens zijn pastoraat had aangekocht. (15)
Een van de belangrijkste was een huis en percelen land die grensden aan de schuurkerk en pastorie. De grond was door hem als tuin aangelegd en met sier- en vruchtbomen beplant, en een deel was gereserveerd om -- indien nodig -- de begraafplaats te kunnen vergroten. Het overgrote deel van het huidige kerkterrein is in feite door hem aangekocht en geschonken.

Op 15 maart 1866 werd Pastoor Robert opgevolgd door Hermanus Hendricus Bergman, geboren in 1813 te Lemmer en op 12 maart 1840 tot priester gewijd. Voor zijn benoeming te Houten was hij pastoor te Heerenveen. Bij zijn komst te Houten zal hij misschien niet hebben vermoed welk een belangrijke rol hij als bouw-pastoor zou gaan vervullen.

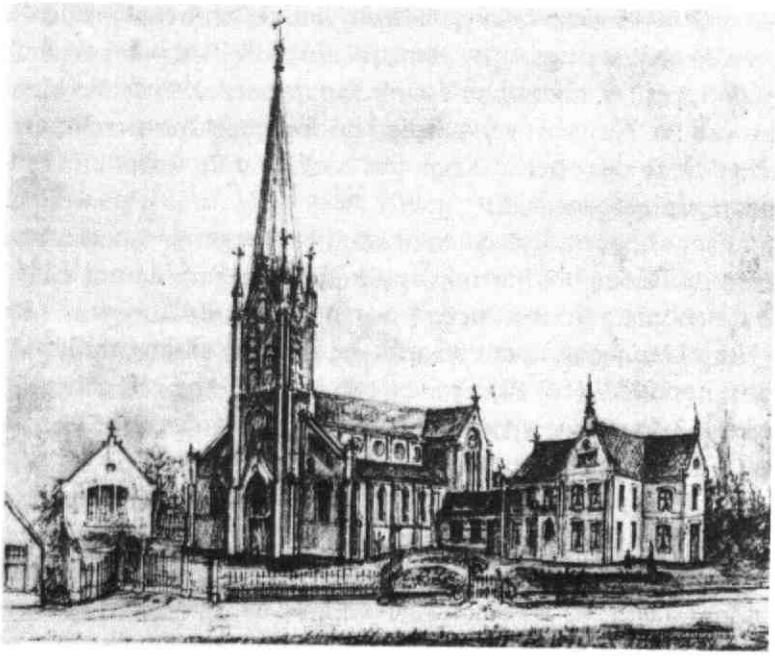

Afb.2. Eerste schets ontwerp voor de R.K. Kerk te Houten door Alfred Tepe 1883. Parochie-archief, Zeitschrift für christliche Kunst 1893, nr. 2, blz. 56 e.v.

Immers nog kort daarvoor was de schuurkerk zodanig verbouwd dat deze als een volwaardig kerkgebouw werd beschouwd. Maar de tijden veranderden snel en de welvaart steeg, ook op het platteland. Hoe kon men beter zijn dankbaarheid hiervoor aan God betonen dan door een bijdrage te leveren aan de kerk? In de vergaderingen van het kerk- en armbestuur kwam de wens om tot een monumentaal kerkgebouw en pastorie te komen ook steeds sterker naar voren. In oktober 1882 werd eindelijk definitief besloten dat, indien er voldoende financiële middelen konden worden gevonden, men een nieuwe kerk en pastorie zal bouwen. (16)

Aan de architect Alfred Tepe werd opdracht gegeven het kerkterrein op te meten en om een ontwerp voor een nieuwe kerk te maken. Het terrein, dat destijds door Pastoor Robert aan de kerk was geschonken, lag ten oosten van de schuurkerk.

In januari 1883 kwam architect Tepe naar Houten om in de vergadering van het kerk- en armbestuur met een ontwerptekening aan te geven wat zijn plannen waren. In een Duits tijdschrift voor christelijke kunst (17) heeft Tepe later een beschrijving en een afbeelding gegeven van zijn ontwerp voor de Houtense kerk (afb. 2) en een weergave van het gesprek dat hij naar aanleiding hiervan met de Houtense pastoor Bergman voerde.

"Weet U, Mijnheer Pastoor," aldus Tepe, "dat het ontwerp voor uw kerk mij hoofdpijn heeft bezorgd? U heeft *f* 70.000,— ingezameld, en daar kunt U een prachtige en waardige kerk voor bouwen, maar -- U wenst ook nog een mooie toren."

"Ja," zei Pastoor Bergman, "U moet de toren op de Brink (d.i. Plein) als voorbeeld nemen".

"Als U er een wilt bouwen die die ouwe jongen op de Brink enigermate het water kan aanrijken (aanreiken)," antwoordt Tepe, "en zoals ik die op mijn schetstekening heb geplaatst, dan moet U zo diep in de buidel tasten dat er voor de kerk niet genoeg over blijft. Maar ook het omgekeerde is voor U niet prettig. Als we een imposante kerk willen bouwen dan moet U, Mijnheer Pastoor, genoegen nemen met een heel bescheiden toren, die dan wel eens smal stadspersoon naast een breedgeschouderd plattelandsmens zou kunnen zijn".

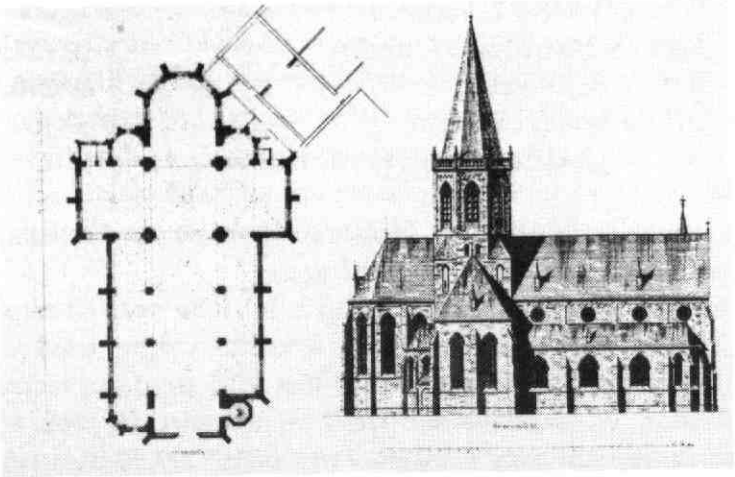

Afb.3. Bouwtekening voor de R.K. Kerk te Houten door Alfred Tepe. 1884. Parochie-archief, idem.

"Maar hoe zou U mij daar dan in voorlichten?" vroeg de pastoor.

"Wel, heel eenvoudig." antwoordde Tepe, "We plaatsen de toren niet vóór de kerk, maar er boven op. Daar verdienen wij de hele onderbouw mee. Wij plaatsen hem op de vier pilaren voorin het middenschip van de kerk. Op de vierzijdige onderbouw kan de toren achthoekig worden opgebouwd. Hierdoor krijgt hij een eigen karakter en wordt hij niet de rivaal van zijn middeleeuwse kameraad." (afb. 3)

Het gesprek ging daarna verder over de bouw van de pastorie en de indeling daarvan. De plafonds moesten op de gebruikelijke Nederlandse wijze met moer- en kinderbalken worden uitgevoerd. Verder werd bepaald dat in de schouw van de voorkamer een kalkstenen fries, die men "in de gemeente" had aangetroffen, moest worden aangebracht. De fries heeft drie medaillons, voorstellende van links naar rechts: een bisschop, Maria met het Kind, en St. Franciscus. Het is in laat-gotische stijl uitgevoerd en dateert waarschijnlijk van omstreeks 1600.

Na nog enkele wijzigingen werd het ontwerp als geheel goedgekeurd en besloten de openbare aanbesteding van de kerk op 6 mei 1884 te doen plaatsvinden. De volgende aannemersbedrijven raamden de bouwkosten: (18)

Peter Vlasman, Bodegraven	*f* 77.700,—
Willem Teelen, Utrecht	*f* 72.400,—
Thomes Nieuwboer, Utrecht	*f* 70.623,—
J.H. Vos, Utrecht	*f* 69.270,—
G. van Schaik, Utrecht	*f* 69.160,—
Jac. Augustinus van Straaten, Utrecht	*f* 67.355,—

Aan de firma van Straaten, de laagste inschrijver, werd uiteindelijk de bouw van de kerk en pastorie opgedragen.

Men ging al snel aan het werk: op 2 juli 1884 werd de eerste steen gelegd. Een document van perkament, voorzien van het zegel der parochie, werd eronder verborgen. Op 21 mei 1885 werd een nieuwe klok geconsacreerd, en toegewijd aan Maria Hemelvaart. De klok, wegende 1227 kg. en gekocht voor *f* 2.024,— met nog *f* 209,30 voor het bijkomende ijzerwerk, was een geschenk van een weldoener die onbekend wenste te blijven.

Op 16 augustus van hetzelfde jaar werden nog twee klokken geconsacreerd. Een, met een gewicht van 640 kg., kostende *f* 1.156,— plus nog *f* 100,— voor het ijzerwerk, was een geschenk van Jan van Schaik, boer op "het Hoogeland", en werd toegewijd aan St. Johannes de Doper. De andere woog 360 kg., kostte *f* 594,— en *f* 70,— voor het ijzerwerk, was een geschenk van Hermanus van Oostrom en werd toegewijd aan de H.H. Engelen. Op 8 oktober 1885 werd de nieuwe kerk door de aartsbisschop Mgr. Petrus Mathias Snickers plechtig ingewijd en opgedragen aan O.L.V. ten Hemelopneming.

In mei 1886 werd in de vergadering van het kerk- en armbestuur besloten de oude schuurkerk af te breken en de grond diep om te zetten en te beplanten. (19) Tevens werd besloten een kosterswoning met een schuur en een baarhuis aan te besteden. Door tussenkomst van de deken van Montfoort bereikte in augustus 1894 het kerkbestuur een verzoek van de bouwpastoor T. de Braake uit Arnhem voor de oude preekstoel uit de schuurkerk. Daar men geen andere bestemming voor deze preekstoel had, werd aan dit verzoek voldaan. Nadat in het voorjaar van 1889 het metselwerk voldoende droog en uitgewerkt was werd aan Willem Mengelberg opdracht gegeven de polychromering in de kerk te verzorgen. (20) Aan de firma Maarschalkerweerd, die het orgel van de schuurkerk, dat vanwege de vochtigheid tijdelijk elders was opgeslagen, indertijd hadden gebouwd, werd opdracht gegeven het orgel in de nieuwe kerk te plaatsen.

Alhoewel er nadien nog vele schenkingen ter verfraaing van het interieur van de kerk zijn gedaan, willen wij ons verhaal over de katholieke kerkgebouwen te Houten hier voorlopig beëindigen. Grote offers van vele parochianen hadden het mogelijk gemaakt dat deze mijlpaal in de geschiedenis van de parochie van Houten werd bereikt.

L.M.J. de Keijzer

Documentatie

1. Parochie-archief Rooms-Katholieke Kerk Houten, ongeïnventariseerd, Rijksarchief Utrecht. (Hierna aangeduid als: Parochie-archief.) Omslag rekeningen 1798-1820. De spelling van de namen is aan die van een gelijktijdig opgestelde lijst waarin dezelfde personen voorkomen (zie noot 2 en 11) aangepast:
Doris werd Dorus, en Schoder werd Schreuder.

2. Parochie-archief, lijst van parochianen die om een pastoor verzoeken, 1798.

3. Parochie-archief, verklaring van niet-gebruik van de bestaande kerk, 1798.

4. Parochie-archief, rekeningen van de aankoop van het eerste terrein, 1798.

5. Oud-archief Rijsenburg, oud-nummer 739, nieuw-nummer 730, Rijksarchief Utrecht.

6. Parochie-archief, afschrift van een brief gericht aan de Aartspriester, 9 juli 1798.

7. Parochie-archief, inleiding trouwboek 1843-1909 waarin aantekeningen van Pastoor Robert, met een lijst van de pastoors van Houten in de periode 1798-1843.

8. Parochie-archief, Doop-, trouw- en begraafregister 1798.

9. Parochie-archief, rekeningen en verantwoordingen over de kerkbouw, 1811-13.

10. Parochie-archief, requesten aan de Gedeputeerde Staten betreffende het zielental, de geldelijke toestand en enige reparaties, 1821.

11. Zie noot 6.

12. Parochie-archief, rekeningen over de bouw van de toren, 1829.

13. Parochie-archief, bewijzen van oprichting en inwijding van het kerkhof, 1833.

14. Parochie-archief, Notulenboek 1856-1903 van de vergaderingen van het kerk- en armbestuur, blz. 19, 18 maart 1866.

15. Parochie-archief, Register memoriaal, hoofdstuk II, fol. 5.

16. Parochie-archief, Notulenboek 1856-1903, oktober 1882.

17. Parochie-archief, Zeitschrift für christliche Kunst 1893, nr. 2, blz. 56 e.v.

18. Parochie-archief, Notulenboek 1856-1903, aanbesteding van de bouw van de nieuwe kerk, 6 mei 1884.

19. Parochie-archief, Notulenboek 1856-1903, april 1886, besluit tot openbare aanbesteding van de afbraak van de oude kerk en pastorie op 4 mei 1886, en de voorbereiding van de bouw van de kosterswoning.

20. Parochie-archief, Notulenboek 1856-1903, maart 1889, blz. 108.